

Hoezo Israël? Uitgekozen om tot zegen te zijn...

Dit jaar was het niet moeilijk om een thema te bedenken voor Israëlzondag. In juni kwam namelijk het nieuwe CIS-bijbelstudieboekje 'Hoezo Israël?' uit (zie ook *Verbonden, mei 2016*). Waarom zou je je als christen überhaupt met Israël bezighouden? Het boekje laat vanuit de praktijk van de ontmoeting met Israël zien wat christenen van de Joodse geloofsvisie kunnen leren. God vertrouwde hen immers zijn Woorden als eerste toe. Dit voorrecht brengt tegelijkertijd echter een verantwoordelijkheid met zich mee: Israël moet de andere volken tot zegen zijn...

Zorg voor de armen

Israël was bewust door God apart gezet. Ze aanbaden één God en volgden hele andere wetten. Hun samenleving zag er daarom totaal anders uit. Dit viel op bij andere volken. Wie was deze God die zij aanbaden? Het is interessant om te zien hoe de zorg voor de armen verschilde van die van omliggende volken. Zo gold er een algemene kwijtschelding van schulden in het zevende jaar (Deut. 15). Men mocht daarbij niet nalaten geld uit te lenen aan de armen, wanneer het zevende jaar naderde. Hiermee was de wetgeving in Israël een stuk radicaler

Schechter Instituut

Joodse kinderen verselkomen Arabische kinderen in het Arabisch

dan bijvoorbeeld bij de Babyloniërs en de Egyptenaren, al zien we bij hen ook maatregelen om de schuldenaar tegemoet te komen (bijv. door afbetaling in koren of dadels bij gebrek aan contanten). In het Babylonische en Romeinse recht kon je een gevangenisstraf of zelfs de doodstraf krijgen voor het niet-betalen van je schulden. Bij het volk Israël zien we het tegenovergestelde: degene die een andere Israëliet tot slaaf maakt, moet zeker gedood worden. Dit waren allemaal maatregelen van God om te voorkomen dat mensen uit zijn volk opnieuw in een positie van slavernij terecht zouden komen. Dit zou immers betekenen dat Hij ze voor niks uit Egypte had bevrijd. Het volk moest blijven wat het was: een volk vrijgekocht door God.

Diaconaal werk in Israël

Als diaconaal consultant van het CIS houd ik mij bezig met het diaconale werk in Israël. Hierin werken we niet alleen samen met Messiasbelijdende Joden en Arabische christenen, maar ook met Joodse organisaties. Met de Joden delen we immers vanuit de Bijbel de zorg voor mensen in nood. Hierin kunnen we als Joden en christenen naast elkaar staan. Dit creëert vervolgens openheid voor het gesprek: wat motiveert je? Maar ook de mogelijkheid om je leven met elkaar te delen. Wat houd je bezig? Hoe kan ik voor je bidden? Als CIS voelen we ons met name verbonden met die

initiatieven die een brug proberen te slaan tussen bevolkingsgroepen.

Schechter Instituut

Eén van deze organisaties is het Schechter Instituut (het opleidingsinstituut van de conservatieve Joden). Zij verzorgen een onderwijsprogramma op 10 seculiere Israelische scholen en 10 katholieke Arabische scholen, waar de meerderheid van de kinderen moslim is. De scholen worden aan elkaar gekoppeld. De klassen komen gedurende het schooljaar vijf keer bij elkaar. Kinderen leren spelenderwijs over elkaars religieuze feesten, rituelen en gebruiken, en verhalen. Ook brengen de klassen een bezoek aan de synagoge, kerk en moskee. Op deze manier leren de kinderen andere religieuze tradities begrijpen en respecteren, terwijl ze daarnaast ook veel leren over hun eigen religieuze achtergrond. Het project wordt door de CGK dit jaar voor het eerst ondersteund. <

Kinderen van de Arabische en Israëlische school

Interesse in het Israëlzondagmateriaal van het CIS? Kijk dan op onze website: www.centrumvoorisraelstudies.nl. Hier vindt u de gemeentefolder, preekschets en het kinder- en jongerenprogramma.

Joodse bronnen voor de liturgie (2): de preek

Voor veel mensen is de preek het belangrijkste onderdeel van een kerkdienst. In sommige delen van ons land wordt een kerkdienst dan ook omschreven met het woord 'de preek'. Wat is een preek, en waar komt die gedachte vandaan? In aansluiting aan de vorige bijdrage over de schriftlezing valt te zeggen, dat de preek ondergeschikt is aan de Heilige Schrift. In de preek wordt het waagstuk ondernomen om een brug te slaan tussen de tekst van toen en de gemeente van nu. Is dat altijd ook zo geweest?

Bijbel

Er zijn teksten in de bijbel die erop wijzen dat de schriftlezingen niet alleen hardop voorgelezen en geproclameerd werden. Op zichzelf zal dat zeker in de tijd van hun ontstaan voldoende geweest zijn. Maar ook toen al bestond er behoefte aan enigerlei vorm van commentaar, verduidelijking, onderwijzing en uitleg. Zie Nehemia 8,9: *Zij lazen namelijk uit het boek, uit de wet Gods, duidelijk voor en gaven uitlegging, zodat men het voorgelezene begreep*. Veel informatie wordt ons verschaft door wat er beschreven staat over Jezus' bezoek aan de synagoge in Nazareth (Luk. 4: 16-21). Zijn preek is in een zin samengevat: *Heden is dit schriftwoord voor uw oven vervuld*. Tevoren had Hij uit Jesaja 61 gelezen.

Praktijk

Of er in de tempel van Jeruzalem veel geprekt is, weten we niet. Wellicht op hoogtijdagen en feesten. Dat gebeurde vooral door de profeten, maar zij verkondigden rechtstreeks het woord van God, en gingen er zelf meestal geen uitleg aan geven. Dat er in de synagogen geprekt is, wordt wel duidelijk. Maar we weten ook

niet zeker of dat in elke dienst gebeurde. De meest vermelde plaats was de dienst op de morgen van de sabbat.

De preek werd gehouden na de lezingen uit de Schriften. Het zou kunnen zijn dat aanvankelijk na de lezing uit de Thora een korte preek, als een verklarend woord werd gehouden en als een toelichting naar de lezing uit de profeten. Er zijn ook aanwijzingen dat de preek na de lezing uit de

profeten werd gehouden. Het kon in elk van beide gevallen een stukje uitleg zijn, maar evengoed een verhandeling over een bepaald godsdienstig thema, waarbij de schriftlezing hooguit als een aanleiding werd gebruikt.

Er was een andere gelegenheid om dieper op de tekst in te gaan, en dat gebeurde in het leerhuis, waar niet alleen de schrifttekst werd besproken, maar ook de uitleg en toelichting, de midrasj. Een midrasj kan beschouwd worden als een prekenbundel. Veel uitspraken van Jezus, voorbeelden en gelijkenissen hebben de vorm van zo'n midrasj.

Wie er mocht preken.

De preek werd op uitnodiging van de overste van de synagoge gehouden. Hij vroeg een van de aanwezige mannen. Dat kon ook iemand van buiten de gemeente zijn. Het was wel zaak dat de preker een zekere deskundigheid had. Ontbrak zo iemand, dan was er ook geen preek. Vanuit Lukas wordt ons iets belangrijks meegedeeld: Jezus doet eerst staande de schriftlezing en gaat vervolgens zitten om in die houding de uitleggende preek te houden. Ook daarin volgt hij wat gebruikelijk is in de synagoge. Waarom deze houdingen? Is het staan een teken van respect voor het woord van de HERE, terwijl het zitten aanduidt dat er nu een menselijke verwerking van dat woord aan de orde is? Daarop heb ik tot dusver geen antwoord kunnen vinden. In elk geval kent de kerk veelal een omgekeerde orde: lezing vanaf een lezenaar en preek vanaf een hoger geplaatste kansel, die overigens wel preekstoel wordt genoemd. Dat er in de kerk geprekt wordt, dat is wel degelijk ontleend aan de synagoge. <

Synagoge van Kapernaüm

Synagoge van Winterswijk